

navsezadnje vendarle najbolj od vsega ljubi divjino. Do Pradimezza je pot prek gozdov, pašnikov in številnih planin prav prešerno lahka in menda jo je navzgor moč prehoditi v štirih urah – to tudi za navzdol ni sramota, še posebno, če vas nenehno navdihuje ne samo narava, ampak enkrat za spremembo tudi človek. Na planini Malga d'Ambrusogn v opuščeni sirarni z vedno odklenjenimi (ne odprtimi!) vrati boste občudovali predmete, ki bi pri nas najbrž že davno odšli s kakšnim priložnostnim zbiralcem, tam pa vas bodo počakali z vpisno knjigo, klopco pred ognjiščem in skromno žimnico na podestu. Brez obveznih smeti, pločevink in plastenk. Kar tajali se boste in nekega lepega dne se boste vrnili, da bi dognali, s čim so cepili rod, ki tam uspeva. »Prometa« bo kar nekaj. Prejšnji dan še gamsjih kakcev niste našli, zdaj pa se vam samote ne bo bati.

Tudi na planini Malga del Torcol so vrata odprta – tam nastaja manjši lokal, če se da soditi po številu novih miz in klopi; nekaj točilnemu pultu podobnega še tešejo, vendar ni nikogar na delu, da bi ga vprašali. Spoštujejo nedeljo, ali pa vsi delajo v Mercatorju, kdo bi vedel? Najbrž bodo znali tudi s koprivami pred hišo.

Pradimezzo je prijetna vasica, stisnjena v breg, vsa sončna in topla. Prva hiša na poti navzdol vam z markacijo vabeče ponuja prehod skozi zasebno dvorišče brez pasjih napisov o prepovedi za dvonožce. Počutili se boste precej

bolj zaželeni kot v bližnji okolici Polhovega Gradca, kjer ste se za prost prehod laže sporazumeli s psom, kot bi se – glede na napis – z gospodarjem, če bi ga srečali. Te poti z Grmade ne boste ponavljali, zagotovo pa bi srčno radi še enkrat videli vasico, pripeto pod Pale di San Lucano.

Pricapljali boste na cesto, za kilometer ali dva hoje do Cencenigha boste preleni. Vozni red avtobusa ne bo natančno usklajen z vašim prihodom, tako da se vam bo nakazovala možnost za vnovično srečanje z domačini ali: kdo bi vzel dva smrduha z velikima nahrbtnikoma s ceste v svoj avto? Da ni trajalo več kot pet minut, pravite? Bla, bla, bla ... V oštariji nasproti parkiranega avta pa točijo najboljše pivo? Bla, bla, bla ...

P. S.: Da ne bi kdo po pomoti napačno razumel tega članka. Pri nas imamo zelo lep oziroma najlepši bivak pod Špikom, toda ne v konkurenci vedno odklenjenih postojank. Zanj se trudi ga. Mihaela Oman, ki vam v Martuljku prijazno da ključ in včasih potisne v nahrbtnik še rjuhe, da bo ja lepo. Prepričana sem tudi, da jedilnega pribora ne pregrne s čistim prtčkom nihče drug kot ona sama. Nisem je spraševala, ali ji kdo pomaga in čigave bi še lahko bile zasluge, vsekakor pa (kakšno leto ali dve po tem) izkoriščam priložnost in se ji prisrčno zahvaljujem, saj je bil pogled na Špik še lepši in vzpon na Malo Ponco prijetnejši prav po njeni zaslugi. ●

Bivak Margherita Bedin – Prima Pala di San Lucano (2210 m)

☞ Andrej Mašera

Pale di San Lucano so majhna gorska skupina v Dolomitih, ki leži v skrajnem severovzhodnem delu večje in veliko bolj znane skupine Pale di San Martino. Na vzhodu je omejena z dolino Val Cordèvole, na jugu z Valle di San Lucano, na severu pa z dolinama Val di Gardes in Valle del Tòrcol. Glavna značilnost je njena izredna divjina in prvobitnost, kjer navpične, do 1500 m visoke stene prepadajo proti jugu v brezdanje globine doline Valle di San Lucano. Stene so v spodnjem delu gosto porasle in težko prehodne, nad njim pa preha-

jajo v prvovrsten, rdečkast dolomit z odlično skalo (ob vznožju sploh ni melišč). Med stenami so vrezane tri večje, skoraj neprehodne grape grozljivega videza – I Boràl. Ta svet je namenjen predvsem vrhunskim alpinistom, ki so tu speljali številne, tudi ekstremno težavne in zelo dolge smeri, sicer pa so Pale di San Lucano v splošnem vrvežu Dolomitov prava oaza miru. Gorniki – nealpinisti se lahko brez večjih težav povzpnejo na Monte San Lucano, 2409 m, najvišji vrh skupine in na Primo Palo, na kateri stoji bivak Bedin, edini znak civiliza-

cije v tem področju. Vzpon do njega z juga se odlikuje po izredni dolžini in hudih naporih. Vsekakor pa je vreden truda: tura je veličastna in nikoli pozabljena gorska pustolovščina v enkratnem gorskem okolju.

Pristop do izhodišča: Mejo z Italijo prestopimo pri Novi Gorici ali Sežani in se po avtocesti Trst – Benetke zapeljemo do Portogruara, kjer zavijemo desno ter mimo Pordenona in Vittoria Veneta pridemo do Belluna. Tu nadaljujemo po dolini Val Cordèvole do Agorda (nagl. na prvem zlogu) in še malo naprej do kraja Taibòn, kjer zavijemo levo po lokalni cesti do vasice Forno di Val, 660m, na začetku doline Valle di San Lucano.

Vzpon: Malo za zadnjimi hišami vasice Forno di Val, pri opuščenem kamnolomu zavijemo desno po makadamski cesti, ki se dviga ob njem. Malo višje nad vrhom kamnoloma, za cestnim ovinkom poiščemo na levi ozko stezico, ki se vije skozi smrekov gozd do razcepišča, kjer nadaljujemo po levi stezi. Ta gre nekaj časa dokaj zmerno navkreber proti zahodu, potem pa se začne strmo dvigati v okljukih. Ko pridemo iz gozda, kmalu dosežemo kamnito in zagruščeno grapo, po kateri se naporno vzpenjamo med skalnimi stolpiči I Pilói. Kakih 80 m pod navpično steno, ki zgoraj zapira grapo, prečimo 100 m v levo po travnati polici do škrbince Forcella dei Pilói, kjer zagledamo navpično vzhodno steno Seconde Pale, ki se dviga iz grape Borà della Besàusega. Sledi dolgotrajen in orientacijsko zelo zapleten sestop v grapo. Najprej po stezici malo sestopimo, potem pa prečimo po izpostavljenih policah v levo, kjer si pomagamo z oprijemanjem rušja. Ko pridemo do strme grape, gremo po njej navzgor kakih 100 metrov proti navpični steni, ki se dviga nad vrhom grape. Pri podrtem drevesnem deblu zavijemo levo ven iz grape in prečimo do travnate rame. Z nje v strmem cik-caku sestopamo počez v smeri Boràla do naslednje rame, kjer naletimo na ostanke ruševin stare pastirske kočice. Zopet malo sestopimo, nato pa prečimo strma travnata pobočja po policah in čez globoke grape, dokler končno ne stopimo v

dno Boràla della Besàusega, veličastne in grozljivo globoke grape, ki se zajeda med navpične stene Prime in Seconde Pale di San Lucano. Po njej se vzpenjamo čez grušč, balvane in majhne zelenice kakih 200 m, dokler ne postane zelo ozka, temačna in tesnobna. Tu naletimo na večno snežišče, na katerem ležijo skale in obilo osušene trave. Po snežišču čim hitreje (nevarnost padajočega kamenja!) zmerno strmo navzgor 100 metrov do robne zevi, ki je lahko v pozni sezoni precej široka in težko prehodna. Sledi plezanje čez 20 m visoko skalno stopnjo (nekaj klinov, I. tež. stopnja) do zelo izpostavljenih skalnatih in nato travnatih polic, ki pelje desno ven iz grape in po kateri se iz temačnega Boràla umaknemo na sončna, južna pobočja gore.

S police se povzpnejo po skalnatem žlebu, višje pa prečimo v desno pod steno z značilnimi temnimi nišami na široko ramo, poraščeno z rušjem. Nadaljnja pot se počasi prelevi v strmo vzpenjanje po cvetličnem vrtu do široke zelenice Bus, poraščene z rušjem, med katerim se vije stezica. Desno zgoraj vidimo steno vršiča Corno del Bus, 2071 m, pot pa zopet zavije v skalnat svet, kjer nam pri prehodih čez skalovje pomagajo tudi umetno vsekani stopi. Ko priplezamo v višjo, manjšo zelenico, zagledamo visoko gori skalnate vršiče, ki nakazujejo, da bomo kmalu na cilju. Še malo po

razčlenjenem skalovju, zopet s pomočjo vsekanih stopov, potem pa se strmina končno umiri na široki travnati planoti, kjer takoj zagledamo rdeče pobarvani bivak Bedin.

Sestop: Sestop po isti poti ni priporočljiv, pa tudi malokdo začuti željo po njem. Zato bomo sestopili po poti št. 785, ki se s Prime Pale najprej spusti do sedla Forcella Besàusega, 2171 m, nato pa se spusti na slikovito planino Malga d'Ambrusògn, 1700 m, ki leži v zatrepu doline Valle del Tòrcol. Po dolini nato sestopimo do vasice Pradimezzo, 873 m in dalje po cesti v Cencenighe v dolini Cordévo-le. Najdemo se sicer precej precej daleč od izhodišča (8-9 km), nazaj se vrnemo z avtobusom ali avtostopom.

Najprimernejši čas: Od začetka junija do konca oktobra, oz. do prvega snega. V vročih poletnih mesecih se turi raje odpovejmo, ker zna biti izredno vroče.

Težavnost: Zelo zahtevna (delno označena in za vzorec zavarovana) pot, izjemno dolga in naporna ter orientacijsko zelo zapletena tura. Orientacijo nekoliko olajšujejo oblede, večinoma redke markacije, ponekod prebarvane sivo, posamezni možici, predvsem pa se moramo zanesti na lastni nos. Tura je primerna izključno za izkušene gornike z odlično kondicijo. Tehnično plezalske težave ne presežejo I. tež. stopnje, kljub temu je priporočljivo, da imamo s seboj poleg ostale opreme za zahtevne vzpone tudi krajšo vrv, za varovanje na izpostavljenih odsekih.

Dolžina ture: Vzpon: 6.30 – 7 ur, sestop 3.30 ure; skupaj 10 – 11 ur. Dvodnevna tura.

Literatura

Visentini Luca: Pale di San Martino. Athesia, Bolzano.

Bonetti Paolo, Lazzarin Paolo: Dolomiti – Il grande libro dei sentieri selvaggi. Zanichelli, Bologna.

Hüsler Eugen E.: Klettersteigführer Dolomiten. Bruckmann, München.

De Biasio Ettore: Pale di San Lucano. Luca Visentini Editore, Cimolais.

Zemljevid

Pale di San Martino. Tabacco 022, 1:25 000.

Po polici ob vznožju stolpa pelje pot ven iz temačnega Boràla